

KULTUREN

Kv Sankt Mårten 28

fornlämning nr 73:1,
Lunds Stad, Lunds kommun, Skåne
Arkeologisk förundersökning 2015

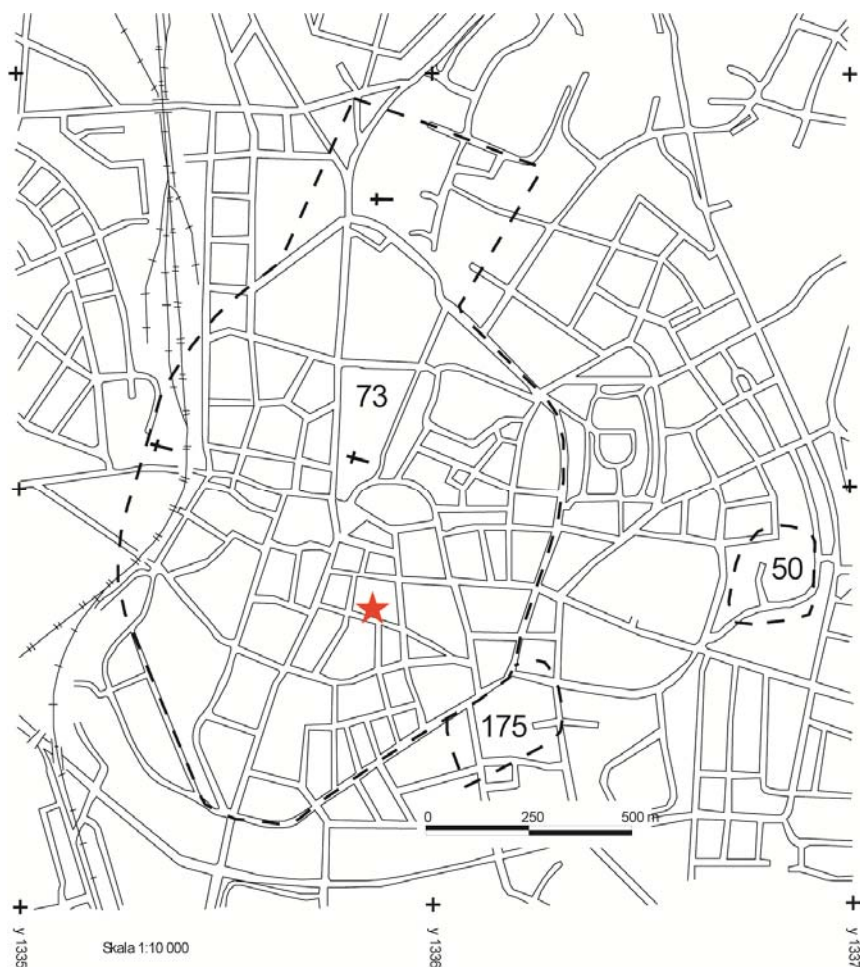
KULTURMILJÖRAPPORT 2015:18

JOHAN WALLIN

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Innehåll

Inledning	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	4
Genomförande och resultat	5
Administrativa och tekniska uppgifter	7
Referenser	8
Bilagor	8

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1 med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

Inledning

I samband med schaktning för att finna orsakerna bakom sättningar i mark inom fastigheten Sankt Mårten 28 utfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsens beslut (Lst. dnr: 431-6251-2015). Området för schaktningsarbetena är beläget inom Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1.

Fornlämningssmiljö

Kv Sankt Mårten är beläget i den sydöstra delen av Lunds medeltida stadsområde. Kvarteret har fått sitt namn efter Sankt Mårtens kyrka vars murgrunder påträffades vid grundgrävningar för Skandiahuset år 1915. Kvartersbildningen är av medeltida ursprung och samtliga omgärdande gator, Västra Mårtensgatan, Lilla Södergatan, Lilla Tvärgatan och Bankgatan kan betecknas som säkert eller sannolikt av medeltida ursprung (Andrén 1980, karta 16, s 48).

Beträffande den medeltida bebyggelsens inom kvarteret fanns i dess nordöstra del Sankt Mårtens kyrka och omgivande kyrkogård. De övriga delarna av kvarteret tycks ha dominerats av profanbebyggelse. Ett undantag från denna utgör gården Glambeck vilken år

1560 beskrivs som en jord med "ett litet stenhus". Gårdens belägenhet är dock okänd (Carelli & Lenntorp 1994 s 8).

Lite är känt om de förändringar av bebyggelsen som sannolikt skedde inom kvarteret i samband med reformationen år 1536 och under 1600-talet.

Från 1700-talets senare hälft och framöver finns kartor och skriftliga källor som ger en bild av hur kvarterets bebyggelse utvecklades och vid mitten av 1800-talet var kvarteret i stort sett fullbyggt utmed samtliga gatusträckningar. Kvarterets norra delar, längs med Västra Mårtensgatan, har åtminstone sedan senare delen av 1700-talet och under 1800-talet dominerats av hantverksbebyggelse, men var även bebodd av akademiker, tjänstemän och köpmän. Dess södra delar, där berörda fastighet S:t Mårten 28 är belägen, dominerades under samma tid av en mer anspråkslös bebyggelse för småhantverk som exempelvis skomakare och skräddare (Bevaringskommittén 1980 s 84f).

Genom en rad fastighetssammanslagningar under 1900-talets senare del har de tidigare 17 småtomterna inom kvarteret samlats i 4 stora tomter. Särskilt framträder detta i kvarterets södra del där häri berörda fastighet S:t Mårten 28 utgör ett samlingsnamn för de tidigare fastigheterna nr 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 samt del av 22. De byggnader som uppfördes i början av 1980-talet ligger över de äldre tomtgränserna. Det är endast de två nordvästligaste tomterna i kvarteret som bibehållit sin äldre tomtstruktur, även om de slagits samman till en fastighet. Bebyggelsen inom kvarteret består idag av bostäder, kontor, affärer samt en biograf (Carelli & Lenntorp 1994 s 8f).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

En rad arkeologiska undersökningar och observationer har gjorts inom kvarteret sedan 1910-talet. Dessa har varit av skiftande kvalitets- och ambitionsnivå och det är endast från 1910-talets utgrävningar av S:t Mårtens kyrka och kyrkogård samt från undersökningen år 1993 av S:t Mårtens kyrkogård på fastigheterna S:t Mårten nr 25-26 som det finns rapporter (Carelli & Lenntorp 1994 s 10 ff).

Beroende på att den arkeologiska förundersökningen företogs på fastigheten Sankt Mårten 28 så beskrivs tidigare arkeologiska iakttagelser inom denna fastighet närmare i det följande. För resterande del av kvarteret hänvisas till den omfattande redogörelse som finns i rapporten över undersökningen av Sankt Mårten nr 25-26 (Carelli & Lenntorp 1994).

I början av 1980-talet genomfördes en större exploatering av de södra delarna av kvarteret. Under åren 1981-82 gjordes en omfattande markexploatering av fastighet Sankt Mårten 28 i samband med nybyggnation. Exploateringen kom att omfatta en yta av ca 5 500 m² med 9 900 m³ kulturlager. Av dessa undersöktes endast 118 m³ arkeologiskt inom en yta av 215 m², som förlades till kvarterets och fastighet S:t Mårten 28:s sydvästra hörn. Här framkom ett flertal huslämningar vilka daterades till perioden cirka 1000-1225. I anslutning till bebyggelsen framkom lämningar efter omfattande ben- och hornhantverk

daterade till tidig medeltid. Resterande exploateringsyta och kulturlager dokumenterades endast genom antikvarisk kontroll. Den metod som användes vid den antikvariska kontrollen kom att innebära att en grundgrävning genomfördes ned till moränen, därefter dokumenterades endast anläggningar som syntes däri. Dessa anläggningar bestod av ett mycket stort antal gropar, brunnar och rännor varav huvudparten kunde dateras till perioden 1000-1200 (Carelli & Lenntorp 1994 s 15f, Ryding 1986 s 10).

Figur 2. Hörnet av Lilla Tvärgatan och Bankgatan omkring 1900. På bilden syns den gatuhusbebyggelse varifrån sannolikt de raseringsmassor som påträffades i schaktet härrör (Bevaringskommittén 1980 s 85).

Genomförande och resultat

I samband med schaktning för att finna orsakerna till kraftiga sättningar i marken på fastigheten Sankt Mårten 28 utfördes en arkeologisk förundersökning. Schaktet förlades till fastighetens mellersta del, strax norr om den bostadsbebyggelse som uppfördes under tidigt 1980-tal. Schaktet grävdes med grävmaskin i en rabatt med buskar, mellan en mindre cykelparkering i söder och ett gångstråk i norr och nordöst. Schaktets västra kant låg 1,80 m från huskroppen, vilken här gör en vinkel mot söder. Schaktet var oregelbundet och omfattade ca 5,00 m² och grävdes i dess centrala delar till ett djup av ca 1,50 m, med kraftigt släntlutande schaktsidor (Bilaga 1). I schaktet framkom under matjordslagret raseringsmaterial från 1800- 1900-tal, främst bestående av gult maskinslaget tegel, elkablar, plåt och trä. Raseringsmaterialet fortsatte vidare in i schaktets sidor och nedåt i schaktbotten. Efter att de uppgrävda raseringsmassorna transporterats bort fylldes schaktet med grått grus och lades sedan igen.

Resultatet visade på omfattande sentida störningar och dåliga bevaringsförhållanden. Det har sannolikt ett samband med den omfattande exploatering och byggnation som genomfördes inom fastigheten under tidigt 1980-tal. De raseringsmassor som framkom

vid schaktningen härrör sannolikt från gatuhusbebyggelsen från 1800- och 1900-tal som revs i samband med ovanstående exploatering, och de synes därefter ha använts som fyllnads- och bärlager. Raseringsmassorna har sedan 1980-talet komprimerats ihop och det är troligen även orsakerna bakom sättningarna i marken.

Sammanfattning

Med anledning av att Lunds kommuns Fastighets AB genomförde schaktning för att finna orsakerna bakom sättningar i marken på fastighet Sankt Mårten 28 utfördes en arkeologisk förundersökning. Ett ca 5,00 m² oregelbundet schakt grävdes i en rabatt invid ett bostadshus. Schaktet grävdes i dess centrala delar till ett djup av ca 1,50 m, med kraftigt släntlutande schaktsidor. I schaktet framkom under matjordslagret, raseringsmaterial från 1800- 1900-tal, bestående främst av gult maskinslaget tegel, elkablar, plåt och trä. Raseringsmaterialet fortsatte vidare in i schaktets sidor och nedåt i schaktbotten.

Resultaten visar på omfattande sentida störningar och dåliga bevaringsförhållanden inom denna del av fastighet Sankt Mårten 28, vilket sannolikt har ett samband med den omfattande exploatering och byggnation som genomfördes under tidigt 1980-tal.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	431-6251-2015	Fornlämning nr/art	RAÄ 73:1
Socken/stad	Lund	Socken-/Stadsnr	1298
Landskap	Skåne	Län	Skåne
Kommun	Lund	Trakt/kvarter/fastighet	Kv Sankt Mårten 28
Typ av exploatering	Schaktning vid sättningar i mark		
Uppdragsgivare	Lunds kommuns Fastighets AB		
Typ av undersökning	FU		
Ansvarig institution	Kulturen		
Fältarbetsledare	Johan Wallin		
Övrig personal			
Fältarbetstid	2015-03-18		
Fälttid			
Arkeolog	2 h		
Maskin	-		
Undersökningens omfattning			
Yta	5 m ²		
Kubik	5 m ³		
Schaktmeter	-		
Kostnad för arkeologi			
Fältarbete	2 x 750 = 1 500 SEK		
Rapport	4 x 750 = 3 000 SEK		
Analys	-		
Övrigt	-		
Summa:	4 500 SEK		
Kostnad övrigt			
Maskiner	-		
Bodar	-		
Övrigt	-		
Summa	-		
Summa, faktisk	4 500 SEK		
Summa, beslutad	Enligt löpande kostnad		
Fyndmaterial (förvaring m.m.)	Inga fynd tillvaratogs		
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen		
Ritningar, dokumentation	1 planritning skala 1:20		
Foto	-		
Analys	-		
Övriga upplysningar	-		

Referenser

Andrén, Anders 1980. *Lund. I: Riksantikvarieämbetet och Statens historiska Museer Rapport, Medeltidsstaden 56*. Stockholm.

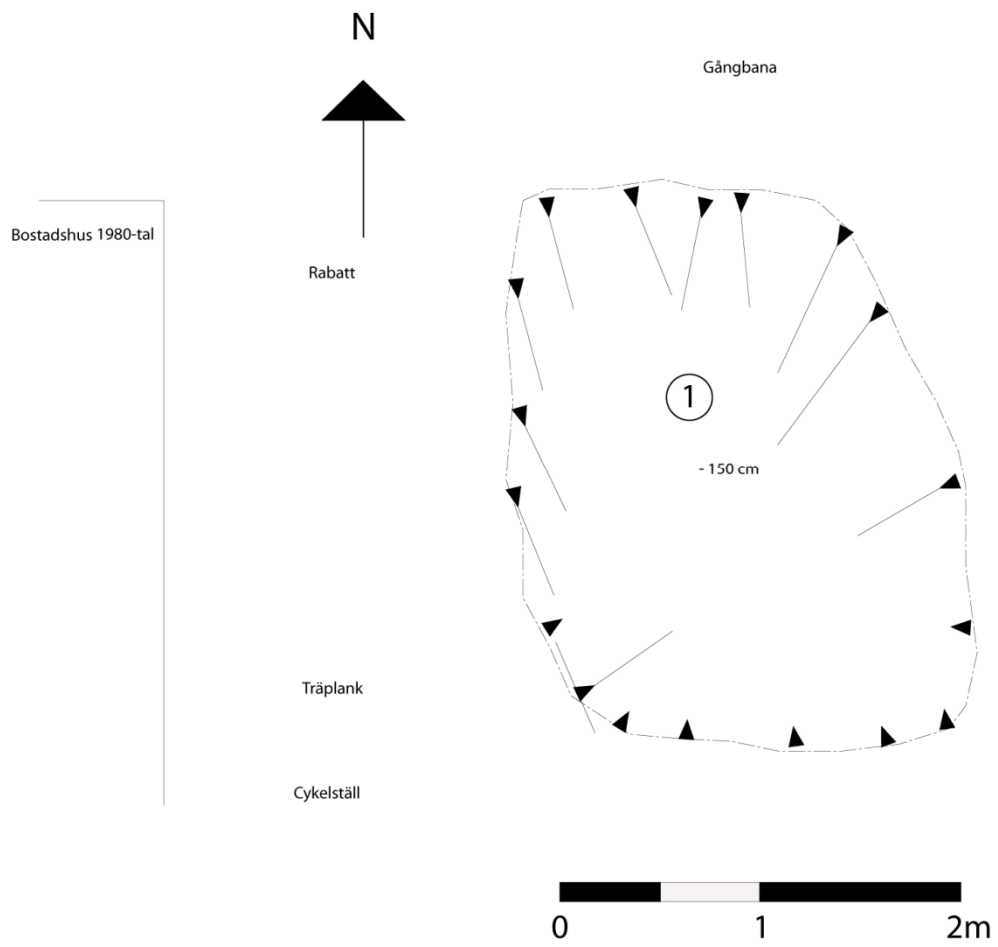
Bevaringskommittén. 1980. *Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Vårfru rote*. Lund.

Carelli, Peter & Lenntorp, Karl-Magnus. 1994. *Kv S:t Mårten nr 25-26. Lund. Arkeologiska rapporter från Lund, nr 8*. Kulturen. Lund.

Ryding, Otto. 1986. *Medeltida ben- och hornhantverk i Lund. Fynden från tre verkstads-
tomter*. Seminarieuppsats i medeltidsarkeologi. Lunds universitet (stencil).

Bilagor

1. Planritning

Bilaga 1. Planritning

1. Raseringslager. Gult maskinslaget tegel, elkablar, plåt och trä.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.
I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

2015

- 2015:1 Flyinge 22:49, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2013-2014. Carita Melchert.
2015:2 Kv Botanicum 15, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2014. Nicklas Kronroth & Aja Guldåker.
2015:3 Kv Fredrik 8, Ystad. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
2015:4 Kv Tegnér 1, Lund. Geoteknisk undersökning m. fl. 2014. Aja Guldåker.
2015:5 Kv Bävern 1, Trelleborg. Översiktlig förundersökning. 2014. Ivan Balic.
2015:6 Utbyggnad av Södra stambanan, sträckan Flackarp – Lund C. Arkeologisk utredning steg 1 2014. Ivan Balic & Johan Wallin.
2015:7 Adelgatan. Arkeologisk förundersökning 2013 och 2015. Aja Guldåker.
2015:8 Stora Råby 34:16, Stora Råby fornlämning nr 10:1 i Stora Råby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2015. Aja Guldåker.
2015:9 Kv Sankt Mikael 16, Lund. Arkeologisk förundersökning och geoteknisk undersökning 2014. Aja Guldåker & Ivan Balic.
2015:10 Innerstaden 2:1, Stortorget, Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Nicklas Kronroth.
2015:11 Trafikplats Gastelyckan – Lund Norra. Arkeologisk utredning 2015. Mattias Karlsson.
2015:12 Fjärrvärme m. m. i Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2010–2011. Aja Guldåker.
2015:13 Trädgårdsarkeologisk förundersökning vid Ulefos Hovedgaard i Norge, 2015. Aja Guldåker.
2015:14 Kv Sankt Måns 4, Lund. Arkeologisk förundersökning 2015. Aja Guldåker.
2015:15 Skegrie 14:11, Skegrie socken, Trelleborgs kommun, Antikvarisk medverkan. Henrik Borg.
2015:16 Kv Gråbröder 14, Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
2015:17 Kv Trädgården 8, Lund. Arkeologisk förundersökning 2015. Ivan Balic.
2015:18 Kv Sankt Mårten 28, Lund. Arkeologisk förundersökning 2015. Johan Wallin.